

קיצור החופש הגדול

מבחן שלם בנוסח בחינת הבגרות

חלק ראשון - הבנה והבעה [50 נקודות]

שינוי בחופשות המורים? המעז מצליח
רונית תירוש, קשר עין, ספטמבר 2015

פסקה 1: הדיון בלוח ימי הלימודים והחופשות עולה מזמן לזמן, ולרוב מביא לכעס ולהטחת האשמות בראשי משרד החינוך ולזעם כלפי המורים. הדבר נובע מהפער הגדול שיש בין מספר ימי החופשה של ההורים ובין מספר ימי החופשה של הילדים, ביחס של 1 ל-4, קרי, 20-21 ימי חופשה להורים בשנת לימודים, לעומת כ-50 ימי חופשה לתלמידים. חוסר הלימה זה מקורו בעבר הרחוק והוא נובע מדיני עבודה ומהסכמים אשר נחתמו עם ארגוני המורים.

פסקה 2: חשוב לציין שמספר ימי החופשה במערכת החינוך בישראל אינו מועט יותר ואינו רב יותר מזה שבמדינות אחרות בעולם המפותח, וכך גם בנוגע למספר ימי הלימוד. ואולם אם נשווה את סך שעות הלימוד, נמצא שהן מעטות ביחס לעולם המערבי, שבו יום הלימודים ארוך וכולל ארוחת צהריים והכנת שיעורי בית. יוצא אפוא שהורים במדינת ישראל נדרשים למצוא פתרונות השגחה ופיקוח על ילדיהם לשעות רבות יותר ביממה, המצטברות לשעות רבות יותר בשנה. אם נוסיף לכך את המציאות שהשתנתה, ובתוכה שוק העבודה, אל מול עולמם החברתי של הילדים והנגישות של אתרי האינטרנט והרשתות החברתיות, נמצא שיש פער הולך ומעמיק בין רמת חשיפתם של הילדים לסכנות ולהיפגעות ובין יכולת ההשגחה עליהם על ידי אדם מבוגר (הורה או מורה).

פסקה 3: לפני עשורים מספר היה שיעור ההשתתפות של נשים בכוח העבודה נמוך, ומרביתן נמצאו בבית לקבל את ילדיהן לאחר יום הלימודים, וכמובן, בזמן החופשות. עם השנים עלה שיעור השתתפותן של הנשים בכוח העבודה וכיום הוא מגיע לכדי 60%.

פסקה 4: השאלה היא כיצד יש "לטפל" בחופשות התלמידים. להערכתי, יש שתי אפשרויות:
1. בלי לפגוע במספר ימי הלימוד והחופשה שנקבעו, יש לחלק ולווסת אותם על פני השנה באופן שונה. ניתן לחלק את שנת הלימודים ל-2 סמסטרים (כנהוג באוניברסיטאות ובמכללות). בין הסמסטרים (חורף וקיץ) תונהג חופשה של 7-10 ימים לבתי הספר היסודיים וחופשה של 14-20 ימים לבתי הספר העל יסודיים. החופשה תנוצל לסגירת פערים לימודיים, ללמידה עצמית ולהכנה לקראת בחינות אמצע שתהיינה מיד עם תחילת סמסטר ב'. ריכוז הבחינות במועד זה יאפשר גם למידה רציפה, נינוחה ואמתית במהלך כל הסמסטר, בלי להידרש ללחץ שבועי בגין בחינה במקצוע זה או אחר. בבתי הספר העל יסודיים תנוצל החופשה גם להכנה לבחינות בגרות של מועד חורף, שאף הן תהיינה בתחילת סמסטר ב'. חופשת הסמסטר תנוצל גם להפוגה ולמנוחה של המורים והתלמידים. כמו כן משרד החינוך יכול וצריך להיערך לשיעורי תגבור שיינתנו בבתי הספר על ידי סטודנטים להוראה כחלק מעבודת ההתמחות שלהם. בחופשת הקיץ יש להפעיל קייטנות מסובסדות בעבור הילדים בגילים הצעירים. כתוצאה נלווה יש לעדכן את לוח החופשות בהתאם לחגים ולהתחשב ב"גשרים" שניתן לבצע, כמו גם קיצור חופשת הפסח וחופשת הקיץ. ריווח וזיכרון ימי הלימוד, מול ימי החופשה, ישאיר בידי ההורים את הגמישות המתבקשת ואת היכולת לתפקד הן בבית הן בעבודה.

2. הבנה של ארגוני המורים בדבר הצורך המתבקש בעולמנו הדינמי, לשנות את לוח החופשות אל מול תגמול ראוי למורים, תוכל לאפשר גריעה של ימי חופשה ובגינה תוספת משכורת 13 (תשלום משכורת נוספת) כנהוג במגזרים האחרים. למעשה, קיצור ימי החופשה ו"גזילתם" מן המורים - דבר זה מצריך תגמול בשכר שהוא גבוה יותר מתשלום בעבור יום לימודים רגיל. השכר התוספתי חייב להיות אטרקטיבי כדי שהמורה יסכים לוותר על ימי חופשה שאפשרו לו "מילוי מצברים" בעבודה כה תובענית ושוחקת.

פסקה 5: האפשרויות המצוינות לעיל מצריכות את גמישות משרד האוצר ומוכנותו להוסיף תקציב. בחישוב ובמחשבה מעמיקים יותר יונחו אנשי האוצר שעלותו של הפסד ימי עבודה של ההורים גבוהה בהרבה לעומת חופשות לימודים שאינן שוות ערך לחופשות במשק, וכך הנזק לתוצר ולצמיחה הכלכלית של המדינה גדול יותר. לכל הצדדים המעורבים אומר: המעז מצליח! שווה לנסות.

רונית תירוש, "שינוי בחופשות המורים? המעז מצליח!", **קשר עין**, גיליון 252, ספטמבר 2015.
© כל הזכויות שמורות למחברת ולקשר עין.
*הכותבת היא מנכ"לית משרד החינוך וח"כ לשעבר.

החופשות הן האינטרס המשותף של כולם

עקל חדר, קשר עין, ספטמבר 2015

פסקה 1: החופשות הנהוגות כיום במערכת החינוך נקבעו בראשית קיומה של המדינה. הקהילה הייתה אז התיישבותית, חקלאית וכפרית באורחות חייה. החיים הכלכליים של האזרחים וכן המערכת הכלכלית התבססו על אורחות חיים אלה והיו זקוקים לידיים עובדות. התלמידים והמורים יצאו אז לחופשות מהלימודים כדי לשמש כוח עזר לתא המשפחתי הקטן. היות שבאותם ימים ראו בעבודות החקלאיות העונתיות צורך חברתי-כלכלי של החברה, נתפסו אז החופשות הארוכות דווקא באופן חיובי. ההורים חיכו לחופשות שרק יבואו. כך התאימה מערכת החינוך את עצמה לצורכי החברה. האם גם היום מערכת החינוך עושה זאת? קרי, האם היווצרותם של תנאים כלכליים וחברתיים חדשים מכתובה למדינה "לחשב מסלולה מחדש" בנוגע לחופשות ולהתאים את עצמה לצרכים הכלכליים והחברתיים של החברה הישראלית של היום? האם ניתן לייצר הרמוניה בין שתי המערכות, החינוכית והחברתית-כלכלית?

פסקה 2: כידוע, בין 20 ביוני לאמצע יולי המורים ממשיכים לעסוק במימוש הפוטנציאל האנושי של התלמידים הנבחרים בבחינות הבגרות. הם ממשיכים בעבודתם האינטנסיבית עד היום האחרון של בחינות הבגרות. כמנהל תיכון אני רואה את המורים בשטח. עדיין לא פגשתי את המורה שיאמר "איני בא לבית הספר" כשתלמידיו נבחרים במבחני הבגרות בחופשת הקיץ. ההפך הוא הנכון. אני רואה את מאמצי המורים. הם מלמדים, מכינים, מתרגלים, מעודדים וממריצים את תלמידיהם גם בחופשות, הכול כדי שיצליחו. היכן הן אפוא "החופשות הארוכות"? לא בבית ספרנו.

פסקה 3: נושא החופשות צריך שייבחן גם לאור ההיבט האנושי והמקצועי שבעבודת החינוך וההוראה. גורלם של התלמידים קשור בעבודתו של המורה ובו כאדם, כמחנך וכמדריך. מערכת החינוך היא אחד הגופים החשובים במדינה, הנושא באחריות כבדה עד מאוד בעיצוב הדור הבא. דומני, שמי שעוסק בעבודת קודש זו - ראוי לדאוג לו למנוחה משמעותית וארוכה, שבעצם, לצערי, איננה קיימת. חופשות הקיץ הן ההזדמנות לתכנן עבודה, לעשיית חשבון נפש, להתארגנות, לעבודות צוותים, ובכלל, לשאיפת חמצן לעוד שנה עם 200 ימי עבודה ואינטראקציה עם 150 תלמידים ואף יותר, בכל יום. משרד החינוך קבע תוכנית לימודית, מדודה בזמן, הכוללת מטרות ויעדים, ובתי הספר וציבור המורים מצליחים, למרות הכול, לעמוד באתגר.

פסקה 4: המתנגדים לחופשות המורים במתכונתן הנוכחית מגדירים כ"בייביסיטר לתלמידים" את תפקידם של המורים ושל אנשי החינוך בבית הספר ושל המורים. תפיסה שגויה זו נובעת מהקושי של ההורים, שמתקשים למצוא מסגרת הולמת לילדיהם במהלך חופשת הקיץ. אותם הורים מבקשים לקצץ את החופשה, כדי שיוכלו להתפנות לעיסוקיהם. פתרון זה טוב להורים ורע לתלמידים. יש לזכור שהחופשות הן צורך אמיתי וחינוכי לא רק למורים אלא גם לתלמידים. תלמידים שונים מרבים להתלונן על כך שהמערכת החינוכית לוחצת אותם יתר על המידה והם מייחלים לבוא של החופש הגדול. אני רואה בעיניהם את הכמיהה לזמן חופשי. חופשה ארוכה עשויה להיטיב עמם ולסייע להם לשוב ללימודים בחדווה ובכוחות מחודשים.

פסקה 5: נשאלת השאלה האם המורים לבדם אחראים להצמחתו ולעיצובו של בוגר אחראי הדרוש להמשך קיומה של כל החברה והקהילה בישראל. לעניות דעתי, על כל מרכיבי הכוח במדינה לחבור יחד למטרה משותפת זו. כל גורמי הכלכלה והחברה בישראל חייבים להיות שותפים בחינוכם של התלמידים ובהכנתם לעתידם. החברה הישראלית בשנות ה-50 הצליחה להתמודד ולהתאים עצמה

למערכת החינוך טוב יותר מהניסיונות שנעשים בשנים האחרונות. היא יצרה תהליכי אינטראקציה מופלאים בין התלמידים לצורכי החברה והכלכלה דאז. דבר זה מחייב את כולנו בחשבון נפש. המדינה, על כל מוסדותיה וזרועותיה, היא האחראית לאזרחיה התלמידים. ובתור שכזו, ולמען עתידה של כל החברה הישראלית כחברה מתקנת, היא חייבת לדאוג למסגרות המתאימות והנכונות לקליטת התלמידים בחופשות. למשל שילוב תלמידים בחופשות הקיץ בהיכרות ובהתנסות מעשית עם כל מרכיבי המערכת הכלכלית, התעשייתית, ההשכלתית, וחיבורם אליהן, יכול היה לממש יותר מכול את עקרונות הלמידה המשמעותית. על המדינה לתכנן, ליזום, לבצע ולתאם את שילובם של תלמידי התיכון, תוך תגמול ראוי וסביר, במפעלי ההיי-טק, בתעשייה, בשירותי הרווחה בבתי החולים, באופן שבסוף חופשות הקיץ יהיה לכל תלמיד כסף משלו לממן את צרכיו הלימודיים והאישיים. דרך זו גם תפתח את התלמיד מקצועית וגם תסייע להורים ולמשפחות שנמצאות מתחת לקו העוני. ראוי שחופשות הקיץ תשמשנה להרחבת הידע ולהיכרות עם השלבים הבאים במהלך חיי התלמיד. על משרד החינוך לתאם עם המכללות, עם האוניברסיטאות ועם כל המוסדות האקדמיים, לרבות מכוני המחקר המדעי, את בואם של התלמידים לקמפוסים לימי חשיפה. מוסדות אלה יציגו לפני התלמידים את העולם האקדמי שאליו הם עתידים להצטרף אחרי התיכון. כך יהיו המוסדות האקדמיים שותפים בחיי התלמיד עוד בטרם כניסתו בשעריהם. גם התעשיינים ומפעלי ההיי-טק יפתחו את שעריהם לתלמידים ויכינו תכניות טעימה, חשיפה ועבודה כדי שהתלמידים יוכלו לטעום מטעמו של עולם העבודה. כך, בין היתר, מממשים את עקרונותיה של חברת מופת. צוותי ההוראה הם אפוא רק חלק מהמשוואה, וכדי שנוכל להמשיך לשאוף ולאתגר את עצמנו ולעשות את כל מה שאנו מחויבים לעשותו ואף טוב יותר.

עקל חדר, "החופשות הן האינטרס המשותף של כו-ל-ם...", **קשר עין**, גיליון 252, ספטמבר 2015.
© כל הזכויות שמורות למחבר ולקשר עין.
*הכותב הוא מנהל תיכון ערערה למדע וטכנולוגיה.

חופשות, הורים, מורים, תלמידים ומה שביניהם אריק קפלן, קשר עין, ספטמבר 2015

פסקה 1: ימי חופשה במערכת החינוך הם נושא טעון ובעייתי, המייצר אנטגוניזם וכעס וגורם לאווירה עכורה ולהגברת ההתייחסות השלילית כלפי ציבור המורים. כמו כן הנושא מוביל לתסכול בקרב ההורים, אשר נאלצים למצוא תעסוקה לילדיהם במשך ימים רבים במהלך השנה. מצב מורכב זה נובע, בין היתר, מכך שישראל נמצאת במקום השני בעולם מבחינת הפער שבין ימי החופשה של ההורים ובין ימי החופשה של התלמידים. אנסה לבחון כאן את מערכת היחסים המורכבת בין ההורים למורים והארגונים המייצגים אותם, מערכת יחסים המחייבת טיפול ושיפור מידי. מערכת, שבשיתוף פעולה ועבודה משותפת, תתרום הרבה יותר ותביא לחינוך טוב יותר לילדינו.

פסקה 2: אין חולק שיש בעיה קשה באשר לימי החופשה כמו שהם היום, ואין לי ספק שכל הגורמים – ארגוני המורים, המנהלים, אנשי משרד החינוך וכמובן ההורים – מסכימים כי יש עיוות בנושא ימי החופשה. ימי החופשה במערכת החינוך אינם תואמים לימי החופשה של ההורים – לא בכמותם המספרית ולא במועד מימושם. כהורה וכפעיל בוועדי הורים, מצד אחד, וכמי שמכיר מקרוב את מערכת ההוראה ועבודתם החשובה של המורים, מהצד האחר, משוכנע אני שיש למצוא פתרון שיתאים ויסנכרן בין הצורך האמיתי של ההורים ובין זה של ציבור המורים ומערכת ההוראה.

פסקה 3: מניסיוני, נקודת המוצא של הורים רבים ביחסם כלפי בית הספר היא שבית הספר הוא בראש ובראשונה מסגרת הנותנת מענה לילדים בזמן שהוריהם נמצאים בעבודה. לכן ההתייחסות המרכזית בחשיבותה מבחינתם היא מספר ימי הלימוד – וזאת עוד לפני מהות הלימוד, חשיבות החומר הנלמד, רמת ההשכלה של המורה, מקצועיותו וכדומה. אמנם כל אלה חשובים, אך "מעיקים" פחות על ההורה העובד. גישה זו מחזקת את הפגיעה במעמד המורה מצד ציבור ההורים, אשר עם האנטגוניזם שנגרם בשל מספר ימי החופשה, מובילים לפגיעה קשה בהתייחסות אל מקצוע ההוראה, בכלל, ואל המורה כדמות מחנך וכאיש מקצוע, בפרט. תדמיתם של ארגוני המורים, אשר מייצגים את ציבור העובדים שלהם (ואף מתבססים על הסכמי העבודה), היא תדמית של ארגונים שאינם מוכנים להתגמש, להיות יצירתיים או לבוא לקראת ציבור ההורים ולהבין את מצוקתם הקשה. בכך הם מוסיפים "אש" להתייחסות הבעייתית מלכתחילה כלפי המורה, וגורמים לכך שהציבור רואה

בארגוני המורים אויב, ולא ארגון מקצועי לגיטימי. מלכוד זה מחריף את הבעיה. זאת ועוד, העובדה שיש במערכת מורים שחוקים או מורים שאינם מתאימים אך מגובים על ידי ארגוני המורים; העברת טקסים ואירועים לשעות הבוקר במקום אחר הצהריים (בגלל הסכמי עבודה) – דבר ששוב בא על גבם של ההורים; ובעיקר, העובדה שיש לנו, כהורים, הרגשה שאין הבנה ואמפתיה של ארגוני המורים ואף של המורים עצמם לבעייתיות הקשה של מספר ימי החופשה הרבים הגוררים הפסד של ימי עבודה של הורים, ולהרגשה שלנו, כהורים, ש"זמן המורה שווה יותר" - נקודות אלו הן קריטיות להבנת "הוויכוח הציבורי" הניטש בנושא.

פסקה 4: אני מכיר מקרוב את עבודת המורה: את שעות ההכנה הרבות בבית, את ההשתלמויות על חשבון הזמן הפרטי, את עשרות הטלפונים של ההורים, את העדר "עצמאות" המורים בבחירת ימי החופשה שלהם ואת הקושי האמיתי לעמוד יום שלם מול כיתה. מרכיבים אלה בעבודתו החשובה של המורה אינם מובנים או מוכרים לכלל הציבור. עבודת המורה נתפסת בעיני ההורים לא פעם כעבודה "נוחה". ההורים מביאים בחשבון את העובדה שהמורה נמצא בבית במהלך הקיץ, וזאת נוסף על עשרות ימים במהלך השנה, בחגים ובמועדים שהם ימי עבודה של כולנו. הנחות אלה מובילות לכך שאנו, ההורים, רואים במורה אדם שאינו עובד קשה, וממעיטים בערכה, בטיבה ובאיכותה של עבודתו.

פסקה 5: אין לי ספק שחייבים למצוא פתרון שישלב בין כל המערכות: שמצד אחד, ישמש פתרון לנו, ההורים, לבעיה של ימי החופש הרבים המעמידים אותנו בפני בעיות יום-יומיות ומאלצים אותנו לדאוג לתעסוקה לילדים, למצוא פתרונות יצירתיים בזמן שהותנו בעבודה, ואף גורמים פגיעה כלכלית, ומצד אחר, יביא להעלאת מעמד המורה ולא יפגע בתנאיו. לשם כך אני מציע פתרונות מספר, וכדי ליישם יש לעבדם עד לפרטים הקטנים מול הגורמים השונים. לא כל פתרון ייתן מענה מוחלט, אך שילוב ביניהם עשוי, בלי ספק, להביא למצב שבו תצומצם הפגיעה:
א. התאמת ימי החופשה לתאריכים שההורים בחופשה בהם.
ב. עשיית מאמץ לעבור ל-5 ימי לימוד בשבוע - הרי מרבית המשק אינו עובד בימי ו' וההורים בבית. ובו-בזמן החזרת ימים רבים אלו בימי הקיץ / במועדים / בחול המועד.
ג. קביעת גשר בתקופת חגי תשרי, כך שתהיה חופשה ארוכה יותר וזאת על חשבון ימי החופשה הרבים בתקופת פסח וחנוכה.
ד. קיצור החופש הגדול.

מובן שהמהלך ידרוש גמישות מצד ארגוני המורים, מהלך כזה יחייב את משרדי החינוך והאוצר להתאים את שכר המורים לשינויים המתבקשים ולעודד כלכלית את התמקצעות המורה.

פסקה 7: לסיום, על ממשלת ישראל ועל ארגוני המורים להבין ולהפנים כי טובת מערכת החינוך מחייבת שינוי תפיסתי באשר למערכת החופשות והתאמתן לציבור ההורים. עם זאת, ובו-בזמן, אני מאמין כי עלינו לשאוף ולהביא לכך שמעמד המורה ומקצוע ההוראה יהיו נחשבים וימשכו אנשים טובים למערכת החינוך, אנשים שיבחרו במקצוע ההוראה מתוך תפיסה חברתית ורצון לשינוי, ואנו, ההורים, נראה במורים שותפים לדרך.

*הדברים משקפים את דעתי האישית בלבד ואינם מייצגים את כלל ציבור ההורים.

אריק קפלן, "חופשות, מורים, הורים, תלמידים ומה שביניהם", **קשר עין**, גיליון 252, ספטמבר 2015.

© כל הזכויות שמורות למחבר ולקשר עין.

**הכותב הוא ממלא מקום יו"ר ארגון ההורים בירושלים.

החופש הגדול - קולה של אימא

עדנה אברמסון, קשר עין, ספטמבר 2015

פסקה 1: בשלב כלשהו לקראת חג שבועות זה "תופס" אותה. רק אמצע מאי, אבל היא מתעוררת שטופת זיעה בלילה ומבינה: החופש הגדול ממש כאן. זה עוד רגע! במסלול החיים של אנשים "נורמליים" - רווקים ומאושרים, לדוגמה - הקיץ נראה רחוק ולפניו עוד חודשים רבים של עבודה מעייפת ובלתי חגים מיוחדים, אבל בעבור ציבור ההורים מדובר באופרה אחרת לגמרי. כזאת שלכבודה פותחים תיקיית מועדפים חדשה במחשב ושומרים בה הצעות לטיולים, לאטרקציות,

לפעילויות יצירה, לפעילויות בריכה, יבשה ואוויר, וגם כמה פנימיות צבאיות, ככה, שיהיה. זאת התקופה שבה עורכים בראש רשימת מצאי של סבים וסבתות, דודים ודודות, חברים, ומשחקים במשחק השיבוצים. לכל מי שקיבל 799 בפסיכומטרי לא צריכה להיות שום בעיה להתמודד עם מלאכת ההרכבה: הילדה הגדולה יוצאת למחנה קיץ בדיוק כשהילד הקטן מסיים את המחזור השני של קייטנת הגן, בזמן שהילד האמצעי יכול לבלות יומיים אצל סבתא בצפון, עוד יום אצל הדודה בבאר שבע ועוד שעתיים שלמות אצל חבר לפני שיצרח שהוא רוצה הביתה כי הם רבו. אחר כך מתחלפים: הילד הקטן נוסע לבאר שבע, הילדה הגדולה והחברות בקייטנת גלישה, והילד האמצעי מצטרף לאבא לעבודה כי, בינינו, זה החלק הכי קל בסיפור. אז אם שלושה ילדים, שניים או ארבעה יוצאים ברכבת לסבתא באותו הזמן, מתי יגיע ספטמבר?

פסקה 2: חשוב להדגיש: אנחנו רוצים לבלות עם הילדים שלנו. אנחנו מתים עליהם, נעשה הכול בשבילם, בעיקר באוקטובר, כשקצת פחות מזיעים בחוץ. ואילו היו נותנים גם לנו חודשיים לנוח מהעבודה היינו שמחים עוד יותר, אבל רובנו צריכים לכסות ב-21 ימי החופשה שיש לנו את חגי תשרי, חנוכה, פסח, אסרו חג וחודשיים שלמים בקיץ. וזאת, גבירותיי ורבותיי, כבר משימה בלתי אפשרית.

פסקה 3: בין טיול בראש הנקרה לעוד פסטיבל בתל אביב, בין עוד שעת טלוויזיה ועוד בילוי בבריכה, הילדים מאבדים בעצמם את הצפון, והרגלים טובים שנקנו בעמל רב מתפוגגים. למעשה, אם תתנו גם למבוגר, שרגיל להיות עסוק, חודשיים שלמים של בטלה - סביר להניח שלא כל אחד יצליח ליהנות באמת. הילדים זקוקים למסגרת ולחופשות קצרות, כאלה שמפוזרות על פני השנה. ההורים ישמחו גם לשמור על שגרה שפויה, ואת הזמנים המשפחתיים היפים, אלה שמייצרים זיכרונות לכל החיים, אפשר להתוות גם בדרכים אחרות.

עדנה אברמסון, "החופש הגדול - קולה של אימא", קשר עין, גיליון 252, ספטמבר 2015.
© כל הזכויות שמורות למחברת ולקשר עין.
*הכותבת היא אימא לשניים ובעלת הבלוג "הרפובליקה הספרותית".

פרק א: הבנת הנקרא [26 נקודות]

ענו על שאלות 1-4.

שאלה 1:

כל אחד מארבעת הטקסטים מציג בעיה ופתרון אפשרי. השלימו את הטבלה שלפניכם.

טקסט 4 (אברמסון 2015)	טקסט 3 (קפלן 2015)	טקסט 2 (חדר 2015)	טקסט 1 (תירוש 2015)	
				בעיה
				פתרון/פתרונות

שאלה 2:

- במאמר "החופש הגדול - קולה של אימא" (אברמסון) הכותבת משתמשת בפירוט רב.
- העתיקו שתי דוגמות לשימוש בפירוט.
  - הסבירו מה מבקשת הכותבת להבהיר באמצעות השימוש בלשון מפורטת.

שאלה 3:

מהי דמותו של המורה העולה ממאמרו של חדר ("החופשות הן האינטרס המשותף של כולם")?
בסו את תשובותיכם על שתי מובאות מן הטקסט.

שאלה 4:

מהו יחסו של אריק קפלן ("חופשות, מורים, הורים, תלמידים ומה שביניהם"), לציבור המורים בישראל? בסו את תשובתכם בעזרת המאמר.

פרק ב: כתיבה ממוזגת [24 נקודות]

שאלה 5:

במסגרת חשיבה מחודשת על לוח החופשות בבית הספר, נתבקשתם לכתוב סקירה תאורטית הדנה בשאלה: האם נדרש שינוי בלוח החופשות השנתי בבתי הספר?
בסקירתכם הציגו את הביקורת על לוח החופשות הנוכחי ואת ההצעות לשיפור המצב הקיים.
בכתיבתכם התבססו על ארבעת הטקסטים. הקפידו על דרכי מסירה מקובלות ועל אזכור מקורות המידע בגוף הסיכום ובסופו. כתבו בהיקף של 300 מילים.

חלק שני - לשון [50 נקודות]

בחלק זה שלושה פרקים.
עליכם לענות על שני פרקים: פרק א - חובה, ואחד מהפרקים ב-ג.

פרק א: שם המספר ומילות היחס [חובה, 10 נקודות]

ענו על שאלה 6.

שאלה 6:

- א. כתבו במילים את המספרים המודגשים.
1. תונהג חופשה של 7 _____ עד 10 _____ ימים.
  2. ברוב המדינות חופשת הקיץ נמשכת בין 9 _____ שבועות ל-12 _____ שבועות.
  3. ב-1 _____ ביולי מתחילה חופשת הקיץ של התלמידים בבתי הספר היסודיים.
  4. פחות מ-10 _____ אחוזים מילדי בתי הספר היסודיים בגרמניה, באיטליה ובפולין נמצאים במסגרות משלימות.
  5. במהלך חופשת הקיץ ההורים מוציאים פי 2 _____ מכספם לעומת ימי הלימודים.
- ב. לפניכם קטע ובו נפלו שגיאות בחלק ממילות היחס. העתיקו את הצורות השגויות, ותקנו אותן.
מתישהו בסביבות שבועות זה תופס אותכם - החופש הגדול כבר ממש כאן! ההורים - בשבילם מדובר באופרה אחרת ולכבודה הם שומרים הצעות לפעילויות אתגריות. עורכים רשימות של דודים, קרובים ועוד שאגלהם יבלו הילדים בחופשה. במהלך החופשה הילדים מאבדים הרגלים טובים שבלעדם לא יוכלו לחזור לשגרה. ההורים מבקשים מכם חברי הכנסת למצוא דרכים אחרות לחופשת הילדים.

פרק ב: תחביר [40 נקודות]

בפרק זה עליכם לענות על ארבע שאלות מתוך השאלות 7-11.
בכל שאלה שתבחרו יש לענות על כל הסעיפים.

שאלה 7:

לפניכם קטע המבוסס על המאמרים שקראתם. קראו אותו וענו על השאלות.
(1) מביקרת הפער באשר לימי החופשה עולה המסקנה שיש חוסר הלימה ניכר בין ימי חופשת הילדים ובין מספר ימי החופשה של ההורים. (2) בזמן האחרון הציעה מנכ"לית משרד החינוך לשעבר הצעה לתיקון לוח החופשות בבתי הספר. (3) לפי הצעה זו, ישתנה לוח החופשות ויתווסף שכר למורים כנהוג במגזרים אחרים.

- א. לגבי כל משפט בקטע:
- ציינו מהו סוגו התחבירי: פשוט, איחוי (מחובר) או מורכב.
  - במשפט איחוי - ציינו את האיברים; במשפט מורכב ציינו את הפסוקיות וקבעו את תפקידן התחבירי.
  - אם יש במשפט חלקים כוללים - ציינו זאת.
- ב. המירו את משפט (2) למשפט מורכב.
- ג. הצירוף "לוח החופשות" מודגש במשפטים (2) ו-(3). כתבו מהו התפקיד התחבירי של הצירוף בכל אחד מהמשפטים.
- ד. המירו את משפט (2) למשפט בעל חלק ייחוד.

שאלה 8:

לפניכם משפט מורכב:

אם משווים את סך שעות הלימוד, מבינים שהן מעטות ביחס לעולם המערבי, שבו יום הלימודים ארוך וכולל ארוחת צהריים והכנת שיעורי בית.

- א. העתיקו את הפסוקית או את הפסוקיות וציינו את סוגה התחבירי של כל פסוקית.
  - ב. במשפט יש חלקים כוללים. העתיקו חלק כולל אחד וציינו את סוגו התחבירי ואת הקשר הלוגי המובע בו.
  - ג. המירו את חלק המשפט "מבינים... שיעורי בית" למשפט מורכב בעל פסוקית נושא (מורכבת).
  - ד. לפניכם משפטים הכוללים מילות שאלה. כתבו מהו תפקידה התחבירי של מילת השאלה בכל משפט.
- **מתי** יגיע ספטמבר?
  - **למה** מחכים ההורים בחודש אוגוסט?
  - **מה** הפעילות המועדפת בחופשה?
  - **מה** עשיתם במהלך החופשה?

שאלה 9:

א. לפניכם שני משפטים בעלי חלק ייחוד.

(1) חופשת הקיץ המקובלת במדינת ישראל – מספר ימיה אינו חריג ביחס לחופשות קיץ של תלמידים במדינות אחרות.

(2) מיעוט מספר ימי חופשת העובדים כמו שנקבעו על פי חוק בישראל - אין לו אח ורע במדינות אחרות.

- ציינו את הסוג התחבירי של שני המשפטים בעלי חלק הייחוד: פשוט, מורכב או איחוי (מחובר).
  - העתיקו מכל משפט את חלק הייחוד ואת הכינוי המוסב וציינו את תפקידם התחבירי.
  - המירו את אחד המשפטים הנ"ל במשפט ללא חלק ייחוד (מבלי לשנות את תוכן המשפט).
  - מהי התרומה של השימוש בחלק ייחוד למשמעות המשפטים?
- ב. לפניכם משפט פשוט:
- מסגרות משלימות נועדו לגשר על הפער בין זמני הפעילות של מערכת החינוך ובין זמני העבודה של ההורים.
- המירו את המשפט במשפט איחוי (מחובר).
- ג. לפניכם משפט:
- כל ההצעות החברתיות האלה נשמרות בתיקיית מועדפים חדשה במחשב לקראת בוא החופש הגדול.
- המירו את המשפט למשפט בעל חלקים כוללים באמצעות הוספת תמורה מפרטת לנושא המשפט.

שאלה 10:

א. לפניכם שני משפטים:

(1) שוב מחפשים רעיונות אטרקטיביים לפעילויות עם הילדים בחופשה.

(2) לא מדובר במהפך או בהקצנה, אלא בהפחתת השימוש באמצעי הקשר הדיגיטלי גם בחופשה.

- בשני המשפטים נעשה שימוש בסתמיות. ציינו כיצד מובעת הסתמיות בכל אחד מהם.
- הסבירו מה היתרון הרטורי של ניסוח משפטים באמצעות שימוש בסתמיות.
- לפניכם משפט:
- (3) במהלך החופשה ההורים מאפשרים לילדיהם התנסויות בפעילויות אחרות מאלה שבשגרה הלימודית.
- נסחו משפט זה מחדש כך שיביע סתמיות.
- ב. לפניכם שלושה משפטים:
- (1) **לפי נתוני התרשים**, בחלק מהמדינות אין לוח חופשות אחיד לכל בתי הספר, אלא אוטונומיה לקביעת מועדי החופשות.
- (2) **בקיזור**, מי שלא מעז לשנות את ימי חופשת התלמידים, אינו מצליח.
- (3) **כמובן**, לא נשאר לנערים פנאי לעיסוק עצמו, פעילות גופנית, תוך כדי הדיבור בטלפון הסלולרי, לכן כדאי לאתגר את התלמידים בניסיון להפחית את השימוש באמצעים הדיגיטליים דווקא בזמן החופשה.
- מהו התפקיד התחבירי המשותף לחלקים המודגשים?
- לשם מה כותבים משתמשים בחלקים בעלי תפקיד תחבירי זה?
- ציינו את הסוג התחבירי של כל אחד מן המשפטים: פשוט, מורכב או איחוי (מחובר).
- במשפט (3) יש פסיקים רבים. כתבו מהם שלושת התפקידים התחביריים של החלקים שלצידם הופיעו הפסיקים, והדגימו דבריכם.

שאלה 11:

- א. לפניכם קטע המתבסס על המאמרים שקראתם.
- (1) התחושות הראשונות שעולות בדעתנו בהקשר של חופש או של חופשה הן נעימות וחיוניות.
- (2) ההסבר המילוני של המושג יהיה לא רלוונטי הפעם. (3) אמנם ההגדרות למונח 'חופש' הן "חירות, דרור" או "שחרור זמני מעבודה או מחובה מסוימת", אבל לחופש מבית הספר אסוציאציות (תקמיכים) שונות. (4) חופשת התלמידים ומוריהם מבית הספר היא שחרור מהמחויבויות הרגילות של השנה, מהשיעורים, מהלימודים ומעבודות הבית. (5) לפי מיטב הבנתנו, החופש של האחד הוא "כאב הראש" של האחר. (6) מרבית ההורים עובדים בזמן החופשות בבתי הספר, והם מתקשים למצוא סידור לילדיהם.
- לגבי כל משפט בקטע:
- ציינו מהו סוגו התחבירי: פשוט, איחוי (מחובר) או מורכב.
- במשפט איחוי - ציינו את האיברים; במשפט מורכב ציינו את הפסוקיות וקבעו את תפקידן התחבירי.
- אם יש במשפט חלקים כוללים - ציינו זאת.
- בקטע הודגשו שש מילים: הן (1), יהיה (2), הן (3), היא (4), הוא (5), הם (6).
- מי מהמילים יוצאת דופן מבחינת תפקידה התחבירי בקטע הנ"ל?
- מהו תפקידה התחבירי של המילה יוצאת הדופן?
- מהו תפקידן התחבירי של שאר המילים המודגשות?
- ב. לפניכם שלושה משפטים:
- (1) הבעיה אינה חוסר ברצון של ההורים לבלות בעצמם עם ילדיהם.
- (2) הבעיה אינה מציאת מקומות בילוי שונים לילדים.
- (3) הבעיה היא חוסר הלימה בין מספר ימי חופשת התלמידים לימי חופשת הוריהם.
- המירו את שלושת המשפטים במשפט אחד בעל חלקים כוללים.

פרק ג: מערכת הצורות [40 נקודות]

בפרק זה עליכם לענות על ארבע שאלות מתוך השאלות 12-16. בכל שאלה שתבחרו יש לענות על כל הסעיפים.

שאלה 12:

- (1) כספים רבים יחסכו לקראת החופש הגדול של הילדים.
  - (2) חרדה מניעה את ההורים למציאת בלויים לילדיהם בזמן החופשה.
  - (3) הגדולים ישוטטו כל הבוקר בקניון, והקטנים יושבו מול מרקע הטלוויזיה.
  - (4) כך הקצאת סכום כסף לטיול קרוואנים בפנסיה הלכה לה.
  - (5) באוקטובר, כשקצת פחות מזיעים, נבלה בחוץ עם הילדים.
- א. מבין המילים המודגשות העתיקו:
- שלוש מילים השייכות לבניין הפעיל
  - שתי מילים השייכות לגזרת נחי ל"ו
  - שתי מילים השייכות לגזרת נחי עו"י
  - שני פעלים במשמעות סבילה
- ב. לפניכם חלק מן המשפט השני: חרדה מניעה את ההורים.
- כתבו את השורש ואת הבניין של הפועל המודגש.
  - בחרו מבין הפעלים הבאים את הפועל מאותו השורש של הפועל המודגש: מנוע, ימנו, ימנעו, ינועו
- ג. לפניכם שני משפטים ובהם שני פעלים מודגשים:
- (1) הקטנים יושבו מול מרקע הטלוויזיה.
  - (2) בסיום החופשה הסדר בבית יושב על כנו.
- במה דומים ובהם שונים שני הפעלים המודגשים מבחינת השורש, הבניין, הגוף והזמן?
  - לפניכם משפט נוסף: (3) כל בקשותיי לשקט הושבו ריקם.
- האם הפועל המודגש במשפט זה מתאים במשמעותו לפועל במשפט (1) או במשפט (2)?
- ד. מהו השורש של הפועל ישוטטו?
- איזה מבין הפעלים הבאים הוא מאותו בניין של הפועל ישוטטו?
  - מביכות, יתפקדו, מוציאות, צוללות
  - הסבירו את התהליך שבו נוצר שורש המילה שבחרתם בסעיף הקודם.

שאלה 13:

- לפניכם קטע על פי מאמרה של רונית תירוש:
- כדי שהמורה יחוש מעודד, קצור ימי החופשה ו"גזלתם" מן המורים יצריך תגמול גבוה יותר מתשלום בעבור יום למודים רגיל. השכר שיתוסף חייב להיות אטרקטיבי כדי שהמורה יסכים לותר על ימי חופשה שיאפשרו לו "מלוי מצברים" בעבודה כה תובענית ושחוקת. האפשרויות מצריכות השתדלות מצד משרד האוצר ומוכנות להוספת תקציב. בחשוב ובמחשבה מעמיקים יותר ינכחו אנשי האוצר שעלותו של הפסד ימי עבודה של ההורים גבוהה בהרבה לעומת חופשות למודים שאינן שוות ערך לחופשות במשק, וכך הנזק לתוצר ולצמיחה הכלכלית של המדינה גדול יותר. לכל הצדדים המעורבים אומר: המעז מצליח! שווה לנסות.
- א. העתיקו מן הקטע ארבעה שמות הנוטים במשקלי שמות פעולה מבניינים שונים, וציינו את שם הבניין של כל שם פעולה.
- ב. העתיקו מן הקטע צורה בגזרת הכפולים.
- ציינו את הבניין שלה.
- ג. "בחישוב ובמחשבה מעמיקים יותר ינכחו אנשי האוצר..." כתבו את הפועל המודגש בזמן עבר.
- ד. "מלוי מצברים" - העתיקו מהרשימה שתי מילים השייכות לאותה גזרה כמו השם המודגש.
- ה. לפניכם חלק משפט מתוך הקטע: "כדי שהמורה יחוש מעודד..."
- מהו הבניין של הפועל המודגש?
  - כתבו משפט משלכם ובו תופיע הצורה הפעילה המקבילה של הפועל מעודד.
  - מהו הבניין של הפועל ששיבצתם בסעיף הקודם?

שאלה 14:

- א. במאמרה של רונית תירוש נכתב: "יוצא אפוא שהורים במדינת ישראל נדרשים למצוא פתרונות..."
- מהי הגזרה של המילה המודגשת?
  - בחרו את השם שאינו שייך לגזרה שציינתם בסעיף הקודם: מְנוּחָה, מְשִׁיחָה, מְכוּן, תְּמוּרָה
  - ב. הצורן במילה **מְמַשְׁלֵתִי** יכול להתפרש כצורן נטייה או כצורן גזירה כשהמילה אינה בהקשר.
    - כתבו שני משפטים ושבצו בהם את המילה **מְמַשְׁלֵתִי**, כך שבכל משפט ישמש הצורן במשמעות אחרת. ציינו בכל משפט את סוג הצורן שכתבתם.
    - לפניכם רשימת מילים: **מְדִינִי, בְּטָחוֹנִי, סוּבְלָנִי**. באיזו מבין המילים שברשימה הצורן יכול להתפרש בשני מובנים? נמקו בחירתכם.
  - ג. לפניכם שני צירופים ובהם מילים מודגשות: ניהול **אִיכוּתִי**, חוזה **אִינְדִּיבִּידוּאָלִי**. ציינו נקודת דמיון אחת ונקודת שוני אחת בדרך התצורה של שתי המילים.

שאלה 15:

- א. לפניכם רשימת שמות:
- מְבַדָּבֵז, נְבוּל, העֲדָרוֹת, מְצַטוֹפֵף, שִׁיחָה, גְרוּי, הָאָטָה, מְפָרָה, הוֹדִיָה, הַדְּמוּת.**
- מיינו את השמות הנ"ל בטבלה.

קבוצה א: שמות פעולה	קבוצה ב: פעלים בזמן הווה

- העתיקו מן הטבלה שני זוגות של מילים, כל שכל זוג יכיל מילה מקבוצה א ומילה מקבוצה ב השייכות לאותו הבניין. כתבו מהו הבניין המשותף לכל זוג.
- ב. לפניכם שני שמות: **אֶבְחָן, אֶלְחוּשׁ**. ציינו את דרך התצורה של כל שם.
- ג. לפניכם מילים שהאקדמיה ללשון העברית קבעה כתחליף למילה הלועזית:
  - (1) **יְדוּעַן** הוא סלבריטי (2) **יַעֲפֹת** היא ג'ט-לג (3) **זְרָקוֹר** הוא פרוז'קטור
 מהי דרך התצורה של כל אחת מן המילים המודגשות?

שאלה 16:

- א. לפניכם רשימת שמות: **מְצוּדָה, מְתַכַּנֵּת, פְּצוּי, הוֹרָאָה, מוֹשְׁבָה, גְבָאִי**
- מיינו את המילים לזוגות לפי משמעות המשקל, וכתבו את משמעות המשקל של כל זוג.
- ב. האקדמיה ללשון עברית חיפשה תחליף עברי למחלות הקשורות ב**אֶלְרֵגִיָה**.
- איזו מילה היא חלופה עברית למילה **אֶלְרֵגִיָה**? רְגוּשׁ, הַרְגָּשָׁה, רְגָשׁת, רְגוּשׁוֹן
  - הסבירו מדוע נבחרה מילה זו תוך התייחסות לתצורת המילה.
- ג. בלי הקשר, המילה **סִיָּרַת** יכולה לשמש בשתי משמעויות.
- ציינו את שתי המשמעויות של המילה **סִיָּרַת**, וכתבו משפטים שיבטאו משמעויות אלו.
- ד. לפניכם שמות תואר: **רְפוּאִי, סְמוּי, מוּכָן, שְׁפוּטִי, מוֹעִיל, שְׁבִיר**.
- מיינו את שמות התואר שברשימה לפי דרך התצורה: שורש ומשקל (גזירה מסורגת) או בסיס וצורן סופי (גזירה קווית). ציינו את השורש של שמות תואר שנוצרו בדרך תצורה של שורש ומשקל.